

UIT DE SCHRIFT

De Lofzang gezongen.

„En als zij den Lofzang gezongen hadden, gingen zij uit naar den Olijfberg.“
Matth. 26:30.

Nu is de kring gebroken. Eén is niet meer „met Hem“; hij is heengegaan om niet weer tot den Heere terug te keeren als discipel, maar als leider van een bende, die Christus zal gevangen nemen.

Maar de anderen zijn gebleven. En het Paaschfeest en de viering van het Heilige Avondmaal wordt zonder Judas voortgezet. De feestvreugde wordt door den afval van één uit hen niet gestoord.

Die gaat door! Ook in het zingen van den „Lofzang“. Het is bekend, wat daarmee is bedoeld. Men had tot gewoonte aangenomen bij de viering van het Pascha ook een aantal Psalmen te zingen. Het waren uit onzen Oud-testamentischen Psalmbundel achtereenvolgens de Psalmen, die beginnen met den honderddertigsten, en met den honderdachtigsten afsluiten. Dus zes in getal.

Gewoonlijk werden die dan nog gezongen in twee gedeelten.

Midden onder het Feest de Psalmen 113 en 114, en aan het einde, bij den afloop, de volgende.

Die laatste zijn hier dus met name bedoeld, hoewel we de eerste twee niet behoeven uit te sluiten; die waren er al aan voorafgegaan.

We weten niet precies, hoe men zoo tot die gewoonte was gekomen. Dat is niet meer na te gaan.

Maar het is toch wel opmerkelijk zoo geleid in de geschiedenis van het volk des Heeren, dat juist in dezen tijd, nu Christus als het Paaschlam is gekomen en dan voor Hij wordt geofferd ook dat Paaschfeest mee viert, die lofzang deel uitmaakte van de officiële viering van Pascha.

Daar zien we iets in van het voorzienig bestel Gods, onder welks leiding dat tot stand is gekomen, zonder dat men onder Israël aan zoiets heeft kunnen denken, of het van te voren zien.

Misschien is men er voor een deel wel toe gekomen om juist deze Psalmen daarvoor te nemen, wijl in één er van sprake is van de verlossing uit de macht van Aegypte.

Maar in elk geval is het een feit, dat de inhoud van dit „Hallel“ zich nauw aansluit bij het werk des Heeren.

Heel Zijn werk wordt er in vermeld; de verlossing uit het diensthuis der zonde wordt genoemd; het lijden des Heeren wordt profetisch bezongen, en de toekomst der heidenen (die kleine, kortste der Psalmen kreeg hier de goede plaats!); en het gaat er in over den Steen, dien de bouwlieden hebben verworpen en die tot een Hoofd des hoeks werd.

Daarbij is er in dien Lofzang één telkens wederkerende grondtoon, die uitloopt op het schoone slotaccord, waarin heel de betekenis van Christus' werk wordt saamgevat: „Loof den HEERE, want Hij is goed; want Zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid!“

Daarvan zingt Christus met de Apostelen, met Zijn gezuiverde Kerk nu.

Judas is niet meer in den kring. Mogelijk heeft hij het eerste deel van den Lofzang nog mee aangeheven, maar het laatste en voornaamste in elk geval niet meer.

Hij hield zich onledig met andere dingen, dan Psalmen te zingen van Christus' lijden en de vrucht daarvan: Judas was bezig met datgene, waarmee hij geld kon verdienen. Dat was nog wat anders, dan zingen van Christus' werk!

Dat mogen de anderen doen; en dat mag Jezus Zelf doen!

Jezus Zelf ook. Dat is van betekenis!

Overal heden, in elk Joodsch gezin, werd de Lofzang gezongen.

Maar toch niet als hier in de opperzaal.

Want als de Joden hun Lofzang hebben uitgezongen, dan is het ook uit. Dan kan men misschien nog wat nakeuvelen met elkaar, of wat nadenken over het gevierde Feest, maar daarmee is dan het PASCHA toch feitelijk afgelopen.

Maar voor den Heere begint dat nu juist. Dezen keer is voor Hem de Lofzang de directe inleiding op Zijn lijden.

In dat raam wordt hier dat zingen van den Lofzang uitdrukkelijk gezet. Want de Schrift verbindt aan de vermelding van het zingen van den Lofzang onmiddellijk het uitgaan naar den Olijfberg. En op dien Olijfberg zou het lijden voor den Heere beginnen.

Zoo heeft Christus door dien Lofzang mee aan te heffen, dus Zijn eigen werk bezongen. En Hij heeft dat niet gedaan, zooals het bij ons wel eens gaat: in sleur; neen, Hij deed het in volle bewustheid van den inhoud der woorden, en van ganscher harte, en stemt ook in met den grond-

toon en het slotaccord: Loof den HEERE, want Hij is goed; want Zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid!

Hij zingt met het betreden van den lijdensweg. Hij looft Jahweh, en gaat zoo op tot Gods alaren om geofferd te worden.

Hij zingt van Zijn lijden:

Ik lag geknecht in banden van den dood, Daar d'angst der hel mij allen troost deed missen; Ik was benauwd, omringd door droefenis...

Maar Hij zingt ook van de vrucht van dat lijden:

Ik zal met vreugd in 't Huis des HEEREN gaan, Om daar met lof Uw grooten Naam te danken; Jeruzalem, gij hoort die blijde klanken! Elk heff' met Mij den lof des HEEREN aan!

Hij zingt, hoewel Hij de bitterheid van den lijdensweg aanvankelijk toch reeds heeft leeren kennen; Hij zingt, hoewel Hij weet, dat Hij zoo meteen den droesem van den beker van Gods toorn „uitzuigende drinken“ moet, zooals der goddeloozen deel zal zijn.

Dát moet Hij, en weet dat, en toch zingt Hij: Hallelujah!

Looft den HEER want Hij is goed!
Looft Hem met een blij gemoed!
Want Zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid!

Laten we daarbij echter de verhoudingen niet scheef trekken! Laat ons nu niet zeggen: Zie toch eens aan, wat een schoon voorbeeld hebben we daar in Jezus, om na te volgen! Hij gaat zingend het lijden in, Zijn lijden!, terwijl wij bij donkere vooruitzichten zuchten en klagen.

Maar we hebben hier niet het zingende voorbeeld, doch het is de zingende Zaligmaker, dien we hier zien moeten door het geloof; Die nu Zijn eigen Psalmen zingt, en ze zoo meteen zal waarmaken¹⁾, en door Wiens werk de Apostelen met Hem dien Lofzang zingen konden, en heel de Kerk kan roemen:

„Looft den HEERE, want Hij is goed! Want Zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid!“
Zoo gaan ze naar den Olijfberg.

Er zijn ook anderen op weg daarheen: Judas met de afgezonden van het Sanhedrin.

Het was op het Feest. HET Feest, dat bij uitnemendheid getuigt van de goedertierenheid Gods van eeuwigheid tot eeuwigheid!

Wij steken 't hoofd omhoog, en zullen d'eerkroon dragen,

Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen!

VAN RAALTE.

1) Cf. Prof. Dr K. Schilder: Christus in Zijn Lijden, dl 1, blz. 267 vv.

KERKELIJK LEVEN

Prof. Hepp over de ziel. (VII.)

Inzake het Schriftbewijs lieten we Prof. Noordt zij spreken. Thans willen we een en ander opmerken met betrekking tot het Nieuwe Testament.

Gelijk het in de bespreking van het Oude Testament liep over de betekenis van het begrip „levende ziel“, zoo wordt in de behandeling van het Nieuwe Testament de term „inwendige mensch“ betekenisvol.

Betekenisvol, vooral nu Prof. Hepp nog al verzekerd durft spreken. Een verzekerdheid, die hem wel vaker parten speelt, en die bepaald fataal wordt, als hij een offensief opent.

Laat ons nagaan.

Prof. Hepp heeft gelezen — blijkbaar ditmaal bij den Heer Janse — dat de „inwendige mensch“ er ook is in de pijn (na de wegneming uit dit leven).

En nu komt Prof. Hepp verontwaardigd tegen den Heer Janse op (bl. 66, vgl. 67).

Of de Heer Janse wel de plaatsen der Schrift heeft geëxegeseerd, de plaatsen, waarin de term „inwendige mensch“ voorkomt?

Prof. Hepp weet het zóómaar; in het geheel niet!

En hij weet nog iets anders heel secuur.

Hij weet ook dit zonder eenigen twijfel: „Nooit kan men met deugdelijke exegetische argumenten de stelling gronden, dat volgens onze Bijbel alle menschen een inwendigen mensch hebben.“ „Wat alle menschen... volgens de Schrift gemeen hebben, is een lichaam en een ziel of geest, maar NIET een inwendigen en uitwendigen mensch.“

Nu is het op zichzelf denkbaar, dat Prof. Hepp nóg beter exegeet is dan Prof. Greijdanus.

Maar voorloopig neem ik dat niet aan.

En in elk geval is het voor degenen, die geneigd zouden zijn Prof. Hepps verzekerde uitspraken het eind

van alle tegenspraak te noemen, toch wel wat ontdekend, dat Prof. Dr S. Greijdanus een streep zou halen door Prof. Hepps vrijmoedige verzekeringen. En dat niet eens in een geleerde kommentaar, maar in een volksuitgave als de „Korte Verklaring“ (uitgave Firma Kok te Kampen).

Men sla maar eens op bl. 75 van Prof. Greijdanus' populaire Verklaring op den brief aan de Ephesiërs (1925). Het gaat daar over Ef. 3:16: „Opdat Hij u geve naar den rijkdom Zijner heerlijkheid met sterke bekrachtigd te worden door Zijn Geest in den inwendigen mensch“.

Deze woorden verklarende schrijft Prof. Greijdanus:

„In den inwendigen mensch, d.w.z. dat deze versterking zoover moet doordringen, dat zij het innerlijkste wezen van den mensch raakt en dat met kracht aangordt. Het gaat hier dus niet om lichamelijke kracht, maar om geestelijk vermogen. Inwendige mensch is niet hetzelfde als nieuwe mensch, vgl. 4:24. Nieuwe mensch is de wedergeborene mensch. Inwendige mensch is het innerlijke wezen des menschen, zijn hart, zijn ziel, zijn geest. Die staat tegenover uitwendigen mensch, d.w.z. het lichamelijke, zinnelijke, zichtbare; vgl. 2 Cor. 4:16; Rom. 7:22, 23. Ook de onwedergeborene heeft eenen inwendigen mensch. Maar bij de geloovigen, zooals de geadresseerden, is ook de inwendige mensch wedergeboren. Doch die inwendige mensch moet met kracht voorzien worden, zoodat alle geestelijke zwakte verdwijnt, de strijd des geloofs kloek en zegevierend gestreden worde tegen zonde, dulvel en wereld.“

Prof. Hepp heeft ter synode (publieke zitting) getracht, op Prof. Greijdanus zich te beroepen.

Maar had hij het ook maar gedaan, eer hij den Heer Janse dorst vragen, of hij wel de Schriftplaatsen in kwestie had bestudeerd. De Heer Janse kan het nu aan Prof. Hepp vragen: heeft U het wel gedaan?

We zullen maar afzien van het zoeken naar andere exegeten. Men kan anders zonder eenige moeite ook uit andere betrouwbare en in elk geval serieuze uitleggers de stelling, die Prof. Hepp zoo heel en al ondeugdelijk noemt, doch door Prof. Greijdanus niettemin geponeerd wordt, terugvinden. Bijvoorbeeld bij Paul Ewald (kommentaar van Zahn), 2e druk, bl. 168/9. De „inwendige mensch“ is bij hem de mensch, in zoverre zijn wezen op het innerlijke, onzichtbare en onvergankelijke gericht is. Maar we laten die exegeten verder loopen, want aan Prof. Greijdanus hebben we genoeg voor dit onderdeel van Prof. Hepps hautainen aanval op een „dilettant“. Willen we nog eens het allerjongste woordenboek op het Grieksche Nieuwe Testament opslaan? Met genoegen: 't is de laatste, anders volstrekt onwillekeurig gekozen autoriteit: Kittel, Theologisch-Wörterbuch zum Neuen Testament. Daar lezen we (I, 366): de „uitwendige mensch“ is de mensch naar zijn physische, vergankelijke zijde; de „inwendige mensch“ is de mensch naar zijn tot God gekeerde, onvergankelijke zijde. En dan teekent de schrijver (Joach Jeremias) bij dit laatste uitdrukkelijk aan: de mensch, en dan wel de niet-christen (Rom. 7:22) evenzeer als de christen (2 Cor. 4:16, Ef. 3:16, vgl. 1 Petr. 3:4).

Kittel verwijst hier naar 1 Petr. 3:4. Daar komt de uitdrukking „de verborgen mensch des harten“ voor. Prof. Greijdanus (komm. Bottenburg, 125) zegt: „de verborgen mensch, n.m.l. het hart. Het hart is het middelpunt van 's menschen wezen en leven, en de bron, waaruit zijn gansche denken, begeeren, en doen voortvloeit“.

Kittel verwijst voorts óók nog naar Rom. 7:22. „Want ik heb“, zoo zegt Paulus daar, „een vermaak in de wet Gods, naar den inwendigen mensch.“ Prof. Greijdanus (komm. Bottenburg, 348) zegt in zijn verklaring van dat vers: „De inwendige mensch“ „is op zichzelf en zonder meer NIET de wedergeborene mensch. Ook de onwedergeborene heeft eenen inwendigen mensch.“

Als dus Prof. Hepp constateert, dat het „beslist onscriptuurlijk“ is (bl. 67) „ziel“ of „geest“ door „inwendigen mensch“ te vervangen, dan willen we deze anthropologische wijsheid kalmweg in het aangezicht weerspreken. We vinden het niet prettig, maar dezen keer wel noodzakelijk, op te merken (nu twee hoogleraren zulke S.O.S.-seinen geven), dat de Heer Janse, al wordt hij dan ook onder de dilettanten gerekend in de zoo „broederlijke“ Deformatie-brochures, op dit punt bezonkener oordeel heeft dan Prof. Hepp. En als we door laatstgenoemde een opvatting als „beslist onscriptuurlijk“ hooren afwijzen, die ook bij Prof. Greijdanus, en ook bij Calvijn voorkomt, dan vragen we ons af: in wat voor sfeer komen we toch tegenwoordig terecht, onder de leiding der Professoren Kuyper en Hepp? Erger dan vóór Assen? Ja zeker, maar dan vooral in de bezonkenheid van oordeel.

We hebben nog meer. Daarover later.

K. S.

De „enkele meters afstand van den afgrond“.

Op bl. 13 van zijn brochure III (over de vereeniging der twee naturen van Christus) laat Prof. Hepp met cursieve letter drukken de volgende woorden: „wie deze voorstelling (het gaat over het bezwaar tegen den term „onpersoonlijke menselijke natuur van Christus“, K. S.) propageert, voert u tot op enkele meters afstand van den Nestoriaanschen afgrond“.

Ik heb tegen deze woorden maar één bezwaar: dat ze n.l. slechts van één man constateeren, dat hij op enkele meters afstand van een afgrond staat te spreken. Mijns inziens doet ieder dat, die over Christus, Zijn persoon, Zijn naturen spreekt. Elk woord hier

is van de z...
zeggen, noc...
meters van...
ste wijzigin...
bruikte term...
mee, die va...
gevaar meel...
„afgrond“. E...
mogelijk op...
afgronden g...
Om die r...
in termen...
heidsleer, es...
op enkele r...
ik enkele...
inzake de...
voorgeslag...
woord „p...
door „ik“...
vorig num...
af van de...
Voorbeeld...
voor ieder...
De Neder...
in één God...
drie pers...
Prof. Hepp...
is „hoogst...
nummer).
De belijde...
een in eigen...
Prof. Hepp...
deugt niet...
onderscheid...
aanneemt...
tweede „P...
tweede „Ik...
(te ondersc...
het „ik“. B...
ligt de spit...
oudere gerv...
catechisatie...
scheidings...
verhouding...
de wijze, w...
bestaande t...
Welnu, e...
anderen, o...
een gevaar...
aan dit ge...
van de vra...
Nu zal he...
zich de vri...
vervangen...
opgeëischt...
Ook op d...
meden. Als...
over Prof...
voorbeeld...
den term „...
zijn mag d...
menschelijk...
menschelijk...
Maar de vr...
wijze“ eigen...
verhand...
vertrouwen...
„heeft de...
lijke bestaa...
voorkomt...
Vollenhove...
Ik ben en...
de besprek...
Toch moe...
kwesties la...
En n.l. is h...
lijken en...
betekenis...
van een all...
feitelijk on...
baar hetzel...
dilemma ac...
de allesbeha...
anderen e...
nauwkeurig...
we aan het...
als in de...
tweede.

Keeren w...
soonlijke“...
Vollenhove...
wil het me...
de eenvoud...
wilden met...
met de hov...
ermaar...
onder „p...
Ik zou h...
lasschen, o...
Maar ik...
makkelijke...
in „Amers...
onder „Per...
te lezen, v...

De vraag...
onder „pe...
wat dies n...